

## **Lohjan kaupungin kotiopetuksessa olevien oppilaiden opetuksen periaatteet 1.8.2023 alkaen**

### **Lähtökohta**

Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat perusopetuslain (628/1998) mukaan oppivelvollisia. Oppivelvollisuuden voi suorittaa joko osallistumalla perusopetukseen tai hankkimalla muulla tavoin perusopetuksen oppimäärän mukaiset tiedot. Lain antama mahdollisuus muuhun tapaan merkitsee sitä, että Suomessa ei ole koulupakkoa vaan oppivelvollisuuden suorittaminen esimerkiksi kotona on mahdollista.

Oppivelvollisuuden suorittaminen muulla tavoin ei edellytä lupaa viranomaisilta. Asiasta päättää huoltaja, joka sen jälkeen myös vastaa oppivelvollisen opintojen järjestelyistä. Huoltaja ilmoittaa asiasta lähikoulun rehtorille. Kaupungilla ei ole velvollisuutta järjestää opetusta huoltajan päätöksellä muualla kuin koulussa opiskelevalle oppivelvolliselle. Huoltaja on vastuussa myös siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritetuksi. Jos huoltaja laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden täyttymistä, hänet voidaan tuomita sakkoon oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä.

### **Asuinkunnalla valvontavelvollisuus**

Perusopetuslain 26 §:n 3 momentin mukaan oppivelvollisen asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä siinä tapauksessa, että tämä ei osallistu opetukseen. Lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä valvonnan käytännön järjestelyistä vaan niistä päätetään kunnissa. Koska asuinkunta on velvollinen valvomaan kotiopetusoppilasta, pitää kotiopetusoppilaan asua Lohjalla. Kotiopetus ei ole mahdollinen esimerkiksi ulkomaanmatkan aikana.

Rehtori esittää tutkivan opettajan, jonka perusopetusjohtaja päättää. Lohjalla kotiopetuksessa olevien valvonta järjestetään osoitteenmukaisessa lähikoulussa. Kuudennen luokan keväällä tutkiva opettaja ohjaa huoltajaa ottamaan yhteyttä oikeaan yhtenäiskouluun. Tarvittaessa oppilaan lähikoulumäärityksestä voi olla yhteydessä perusopetuksen erityisasiantuntijaan.

Oppivelvollisen edistymistä valvotaan ja seurataan suhteessa perusopetuksen oppimäärään kuuluvien oppiaineiden tavoitteisiin. Lainsäädännössä ei ole määritelty, kuinka usein valvontatilaisuuksia järjestetään. Käytäntö Lohjalla on, että valvontatilaisuuksia on kaksi kertaa lukuvuodessa. Erityisessä tutkinnossa niitä on kaksi kertaa jokaisessa oppiaineessa. Valvontatilaisuudessa käydään läpi oppilaan edistymistä suhteessa hänen käyttämäänsä opetussuunnitelmaan. Erilaisista tavoista näyttää osaaminen sovitaan aloituskeskustelussa elokuussa tai viimeistään kuukauden päästä huoltajan tekemästä kotiopetukseen ilmoittautumisesta.

Valvontatilaisuuksissa edistymistä tutkitaan muun muassa keskustelujen, kirjallisten ja suullisten kokeiden ja näyttöjen sekä muun tyyppisten näyttöjen avulla. Muut näytöt ovat tarpeen erityisesti selvitetessä oppivelvollisen edistymistä taide- ja taitoaineissa. Näytöt voivat olla esimerkiksi taitojen osoittamista erilaisin suorituksin itse valvontatilanteissa tai opiskelua ja sen tuotoksia kuvaavia portfolioita. Näyttötilanteita voidaan järjestää myös autenttisissa ympäristöissä kuten esimerkiksi luokkatilanteissa, luonnossa, laboratorioissa tai liikuntapaikoissa, jotta tutkiva opettaja voi selvittää ja arvioida oppilaan edistymistä ja osaamista oppiaineiden eri osa-alueilla. Oppilaan osallistuminen valvontatilaisuuksiin on ensisijaisen tärkeää, mutta tilaisuudet pitää suunnitella oppilaan tarpeet huomioiden. Valvontatilaisuuksia on mahdollista järjestää myös etäyhteyksin.

### **Oppivelvollisuuden sisältö**

Oppivelvollisen on saatava kotiopetuksessa Opetushallituksen päättämässä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määrätyt perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot. Oppivelvollisen tulee opiskella kaikkia niiden oppiaineiden opetuksen tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä, jotka kuuluvat perusopetuksen oppimäärään.

Perusopetuksen oppimäärä sisältää seuraavat yhteiset oppiaineet:

- äidinkieli ja kirjallisuus
- toinen kotimainen kieli, ruotsi tai suomi
- vieras kieli
- ympäristöoppi
- terveystieto
- uskonto tai elämäkatsomustieto
- historia
- yhteiskuntaoppi
- matematiikka
- fysiikka
- kemia
- biologia
- maantieto
- liikunta
- musiikki
- kuvataide
- käsityö
- kotitalous.

Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen ei tarvitse opiskella valtioneuvoston asetuksessa päätettyjä taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja tai paikallisesti päätettäviä, oppilaalle valinnaisia aineita. Huoltajan vastuulla olevan oppivelvollisuusikäiselle annettavan kotiopetuksen ei myöskään tarvitse sisältää oppilaanohjausta.

Oppivelvollisuuslain 10 § mukaan oppivelvollisen on hakeuduttava 4 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä joko valtakunnallisten hakumenettelyiden kautta tai muulla tavalla. Huoltajan vastuulla on, että hakeutumiselvoite täytetään. Tutkivan opettajan tehtävänä on omalta osaltaan ohjata, että kotiopetuksessa oleva oppivelvollinen täyttää hakeutumiselvollisuutensa.

Perusopetuksen yleiset tavoitteet on määritelty valtioneuvoston asetuksessa 422/2012. Opetushallituksen päättämässä valtakunnallisissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (OPH:n määräys 104/011/2014) on puolestaan määritelty opetuksen toteuttamiseen, opiskelun tukeen ja oppilaan arviointiin liittyvät periaatteet sekä eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien tavoitteet ja sisällöt.

## **Kotiopetuksen alkaminen**

Tutkiva opettaja ottaa yhteyttä huoltajaan, kun perusopetusjohtaja on tehnyt päätöksen tutkivasta opettajasta tai uuden lukuvuoden alkaessa elokuun loppuun mennessä. Huoltaja esittelee tutkivalle opettajalle aloituspalaverissa oppiainekohtaisen suunnitelman siitä, kuinka aikoo toteuttaa lapsensa oppivelvollisuuden etenemisen tulevan lukuvuoden aikana. Suunnitelma sisältää mm. käytettävän opetussuunnitelman, ehdotukset osaamisen näyttämisen tavoista, mikä osaaminen osoitetaan syksyllä, mikä keväällä.

Kotiopetuksessa noudatetaan valtakunnallista tai Lohjan perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Jos kotiopetus poikkeaa tästä, huoltaja laatii oppivelvolliselle oman valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan pohjautuvan opetussuunnitelman.

Tutkivalle opettajalle maksetaan OVTESin mukainen korvaus.

## **Seloste**

Valvontatilaisuuksien jälkeen keväällä tutkiva opettaja laatii oppivelvollisen edistymisestä kirjallisen selosteen tutkivan opettajan koululle ja oppivelvollisen huoltajalle. Seloste ei ole todistus.

## **Eriytynyt tutkinto**

Mikäli huoltaja haluaa oppivelvollisen saavan opinnoistaan perusopetuksen todistusta vastaavan todistuksen, jossa todetaan suoritettut opinnot ja annetaan arviot tai numeroarvosanat osaamisen tasosta, on oppivelvollisen osallistuttava perusopetuslain 38 §:n mukaiseen **erityiseen tutkintoon**. Tutkinnossa osaamisen taso arvioidaan suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin.

Tutkiva opettaja käyttää arvioinnissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 arvioinnin kriteerejä. Perusopetuksen koko oppimäärän suorittamiseksi tulee oppivelvollisen osallistua tutkintoon kaikissa perusopetuslain 11 §:n 1 momentissa mainituissa aineissa eli myös taito- ja taideaineissa. Perusopetuksen voi suorittaa erityisessä tutkinnossa opiskelematta valinnaisia aineita ja taide- ja taitoaineiden valinnaisia.

Eriytistä tutkintoa voi suorittaa esimerkiksi opiskelemalla oppiaineita vuosiluokittain tai muutaman oppiaineen kokonaisuuksina. Huoltaja tuo aloituspalaveriin suunnitelman, miten oppivelvollisuutta suoritetaan kyseisenä lukuvuonna. Tutkiva opettaja määrittelee erityisessä tutkinnossa suoritusajankohdat. Ajankohdissa huomioidaan suoritettavien oppiaineiden määrä ja minkälainen todistus lukuvuonna tulee. Ajankohta kevätlukukaudella voi olla esimerkiksi koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjattu "kesätenttipäivä".

Eriytisessä tutkinnossa suoritetuista opinnoista voidaan antaa seuraavia todistuksia:

- Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta (tietyn oppiaineen oppimäärän suorittaminen)
- Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä (esimerkiksi tietyn vuosiluokan oppimäärän suorittaminen)
- Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta (vastaa perusopetuksen päättötodistusta).

## **Kotona opiskelevan oppivelvollisen oikeudet ja etuudet**

Kaupunki ei ole velvollinen järjestämään oppilaalle palveluja tai etuuksia, joihin opetukseen osallistuva eli koulun oppilas on perusopetuslainsäädännön mukaan oikeutettu. Koulun oppilaalle kuuluvia etuisuuksia ovat oikeus opetukseen sekä mahdollisesti tarvittavaan tuki- tai erityisopetukseen. Samoin oikeus maksuttomiin oppikirjoihin, oppimateriaaleihin ja työvälineisiin sekä maksuttomaan kouluruokailuun, koulukuljetukseen ja muihin oppilashuollollisiin palveluihin ovat koulun oppilaalle kuuluvia etuisuuksia, joita Lohjalla ei järjestä kotona opiskelevalle oppilaalle.

Tietyt säädösten mahdollistamat joustot opiskelun järjestämisessä koskevat vain koulua käyviä. Siksi huoltajan päätöksellä kotona opiskelevaa ei voida esimerkiksi vapauttaa jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan yhteisen aineen opiskelusta. Kotiopetusoppilas on yleisopetuksen oppilas eikä voi opiskella tehostetun tai erityisen tuen piirissä.

Kotiopetuksen oppilas voi siirtyä perusopetuksen oppilaaksi ilmoittamalla siitä lähikouluunsa.

### **Kotiopetuksen vaiheet**

1. Huoltaja ilmoittaa oppilaan kotiopetukseen toimittamalla lomakkeen lähikoulun rehtorille <https://peda.net/lohja/opettajasivusto/perusopetus>.
2. Koulussa opiskelevalle annetaan erotodistus kotiopetukseen siirryttäessä.
3. Rehtori ehdottaa tutkivan opettajan ja toimittaa ilmoituksen perusopetusjohtajalle.
4. Rehtori tekee tarvittaessa päätöksen erityiseen tutkintoon siirtymisestä.
5. Perusopetusjohtaja päättää tutkivan opettajan.
6. Tutkiva opettaja ottaa yhteyttä huoltajaan, kun perusopetusjohtaja on tehnyt päätöksen tutkivasta opettajasta tai uuden lukuvuoden alkaessa elokuun loppuun mennessä.
7. Huoltaja esittelee tutkivalle opettajalle aloituspalaverissa oppiainekohtaisen suunnitelman siitä, kuinka aikoo toteuttaa lapsensa oppivelvollisuuden etenemisen tulevan lukuvuoden aikana. Aloituskeskustelussa sovitaan yhdessä läpi kotiopetuksessa opiskeluun liittyvät asiat (mm. noudatettava opetussuunnitelma) sekä valvonnan käytännöistä (aika, paikka ja suoritustavat).
8. Tutkivan opettajan vastuulla kotiopetuksessa on sopia aloituspalaveri, valvoa etenemistä, tehdä seloste ja arkistoida koulun arkistoon.
  - a. Tutkiva opettaja tekee toukokuun lopulla selosteen oppilaan opintojen etenemisestä ja toimittaa sen huoltajille ja tutkivan opettajan koululle. Opetussuunnitelman minimimitavoitteet on saavutettava, jotta selosteeseen voidaan kirjata "edistyy".
9. Erityisessä tutkinnossa tutkiva opettaja pitää aloituspalaverin koulussa sovitut opettajat pitävät valvontatilaisuudet, arvioivat osaamisen, toimittavat arvosanat koulun toimistosihteerille ja arkistovat arvioinnissa käytetyn materiaalin. Tutkiva opettaja toimittaa todistuksen oppilaalle.
10. Jos tutkiva opettaja vaihtuu kotiopetuksen aikana, ilmoitetaan siitä perusopetusjohtajalle. Perusopetusjohtaja tekee asiasta uuden päätöksen.